

Nr. 73.

Brasovu,

14. Septembre 1857.

Gazeta e. e de döc ori pe sepmiana,
adcea : Mercurea si Sambata, Föie'a
candu se va puté. — Pretiulu loru
este pe 1 anu 10 f.; pe diumatate a-
5 f. m. c. inlaintulu Monarchiei.

GAZETA TRANSSILVANIEI.

Insciintiare de Prenumeratiune

Ia

Gazet'a Transsilvaniei dela 1. Iuliu 1857.

Essemplare se afla deajunsu.

Pretiulu pe unu Semestru e 5 fr. mon. c. in leuntrulu Monarchiei si 7 fr. séu 21 sfanti in afara.

Prenumeratiunea se face pela e. r. oficie postale si la cunoscutii vechii nostri DD. Corespondenti, ca si pana acumu. —

Cei ce remasera cu refuia prenumeratiunei se binevoiesca a ne trame restantiele pentru purtarea speselor tiparirei. —

Monarchia Austriaca.

Pres. Nr. 2910. 1857.

Inaltulu ministeriu de finantie a binevoitui a denumí pe comisarii finantiali de cercu clasa I., Martinu Stigel si Wilhelm Schramel de secretari finantiali la directiunea c. r. finantiara a tierii Ardealului.

Sibiu, in 21. Septembre 1857.

Dela presidiulu directiunei c. r.
finantie a tierii.

TRANSSILVANIA.

Bla siu, 15. Septembre 1857.

Multu stimate Domnule Redactoru!

Gratulanduve pentru noulu postu de directoriu gimnasialu, ce intielesi ca l'ati imbracisiatu amu ave roga: Ca se publicati in Gazeta, cumca in tipografi'a de aici a esitu de suptu teascu „Geografi'a Ardealului pre scurtu“ cu pretiulu de 30 cr. m. c. in brosiura si se afla de vendiare la profes. Mihali, — unu manuale bunu pentru scólele elementarie.

Pre la noi stau lucururile totu ca si pene acum. Unu sinodu provinciale ce era se se tienă in asta tómna, se amená pre Dom. Tomei. Escelent'a Sa D. mitropolitu e cam morbosu si totusi lucra necontenit spre a puté reusi cu incordarile si cu planele de a folosi totului. —

Ce e cu planulu scólei de fete proiectatu in Brasovu si aici? Se pote ca una Reuniune si aceea de femei se sia impededata a nu poté pe calea poruncita de legi, cum a pasitua ea, se intemeeze scóle de lucru pentru orfane? — Dati pe facia odata, ce si cine e causa de se impededà la noi si chiar lucrulu acestu nevinovatu cace tóta lumea se infiora si indignéza, cum de nu s'a pututu acum de 2 ani insiintia un lucru asia de lipsa si asia de imperativu pentru orfane, candu temeiulu in statute: „pentru crescerea mai solida a sessului femeescu“ de sine presupune, ca modulu de a se da ajutóre la acésta crescere, e invietiatur'a si numai acesta e celu mai folositoriu si priitoriu modu de ajutatu, cum sa si proiectatu *).

Eu amu fostu tramisu necrologulu lui M. Tanase dela Orestia, mintenu dupa mórtei la Gazeta, ci pre semne mi a retacitu scrisória? (Inca cine scie pe unde. R.)

*) Planele scólei stau in archiv'a Reuniunei. Dar' ce nu s'a facutu, se mai pote inca face, déca Damele nóstre se voru tiené de cuventulu de onore datu odata in publicu. —

R.

Pentru tieri straine 7 f. pe 1 sem., si pe anulu intregu 14 f. Se prenumera la tote postele c. r., cum si la toti cunoscutii nostri DD. corespondinti. Pentru serie „petitu“ se ceru 4 cr. m. c.

B A N A T U.

Lipova, 13. Septembre 1857.

Nu fu destulu asta primavéra versarea apei din Muresiu, care nu putienă stricare facu in case, gradini si alte lucruri, ci adi se mai aduse alt'a din nori.

Dupa ce esiramu din s. biserică, la 12 óre acoperinduse atmosfer'a nôstra de unu noru greu si intunecosu incepú fora veste o furtona puternica cu plóie mestecata cu grindina, care intetite de putea unui ventu infriosatu asia de furiósa si infioratóre lucrare producea, catu de s'ar fi intimplatu in 13. Iuniu, toti amu si disu, ca a deverat pere lumea, si unii dóra si aici ar si murit, séu s'ar fi omorit de frica.

Ploia numai decatu se facu ca o versare de apa de susu, séu cum se dice: rupere de noru asia, catu pe hornuri si prin gratelele — oblonelor — desite inca intrá ap'a in laintrulu caselor; eara din dealurile de pe marginea orasului pe unele strade — care se parea a si prefacute in riuri — curgea ap'a pene la inaltimea genunchielui de grós'a, ducandu nu numai site, tróce, lemne, bucate si alte unielte de prin case si si de pe afara, ci si trasuri eu vite cu totu, cocini cu porci, ómeni si altele in Muresiu; multe podrumuri s'a umplutu de apa, si multe case din cele mai mici le a stricatu, séu le a manatu de totu ap'a.

In Radna ca la 50 de cocii s'a aflatu unele stricate, altele de totu prapadite, si ómeni ca la 100, intra carii multi au fostu din eei ce venise cu procesionele la s. monastire, pe carii iau luat ap'a impreuna cu sieturile cele de jocure din naintea bisericei, in care isi cantase locu de scapare, si vite au perit multe, remanendu si pe strade innecate. Prin gradini si vii asemenea nu pucine stricatiuni a facutu ploia si asia de puterósaurgere a apei, catu gardurile le smulgea, si canalulu supamenteanu de zidu inca l'a desfacutu pe unu locu. —

Tôte aceste se intemplara in restimpu de un'a óra, si dupa aceea ceriulu se resbunâ, reversandusi earasi sôrele radiele sale.

Silvanu Munteanu.

Scólele nóstre mici si mari.

(Urmare din Nr. 68.)

Archidiac. Satumarelui (Satumare, Solnocu mediu si Kioariu).

In distr. V. A. D. Bükallyaensu.

Nr. 108) parochia Alsó-Szopor cu scolari 95; 109) Felső-Boldad cu 123; 110) Gyöngy cu 133; 111) Kedye cu 59; 112) Kis-Szokond cu 74; 113) O. Medyes cu 87; 114) Nantii cu 86; 115) Oláh-Gyökös cu 65; 116) Oláh-Hodos cu 69; 117) par. Rákos-Terebes cu 120; preste totu scóle, suma scolar. in an. 1857: — 911.

Distr. V. A. D. Erdőd (in Satumare).

Nr. 118) parochia Amácz cu scolari 50; 119) Közép-Homorod cu 67; 120) Madarasz cu 120; 121) Nagy-Kules cu 37; 122) Oroszfalu (Rus) cu 50; 123) Pácza-Falu cu 48; 124) Piscarkos cu 80; 125) Réztelek (Tataresci) cu 132; 126) Tóke-Terebes cu 54; 127) Zsádány cu 87, petutindenea scole suma scol. in 1857: — 725.

In distr. V. A. Diaconalul Erdőszáda (in comitatulu Satumare si distr. Kiorului).

Nr. 128) parochia Barlafalu cu scolari 90; 129) Busák cu 44; 130) Erdőszáda cu 113; 131) Farkas-Aszó cu 68; 132) Oláh-Bozinta fara scóla cu 49 scolari; 133) Oláh-Totfalu (serbi) cu scol. 69; 134) Oláh-Ujsalu cu 42; 135) Tomány cu 53; 136) Zazár cu 91, petutindenea cu scóle suma scolar. in totu dist. 619.

„Конституціонализм“ се окнъ тълтъ къ алецереа Domnul вътъръ алъ църълоръ ротъпештъ ши димензъ, къ вънъ ка ачела въ требвъ съ се алѣтъ съ дин фамилие de принцъ але Европъ съ динтре шефъ фамилиелоръ челиоръ таръ але французцилоръ, прнъ вътъръ пъ зиче пътика поъ.

„Нордълъ“ аполоцъзъ асъпра алецерилоръ ши ръдикъ пънъ днъ пори не пътериле, каре фаворисеръ въпира Плателоръ, днесъ о таре пате din въктория ачеста о аскрие D. de Басиле, дѣкъ ва вътъ въпира. —

ЦЕАРА РОМЪНЕАСКЪ ШИ МОЛДАВИА.

— Mai тълте жървале пъблікъ піште артіклі історіч тітълъ: „Прічіпіате дапъбіане, трекутълъ ши вътърълъ ачелорашъ,“ артіклі кълчешъ къ дестъль крітікъ din історія пътителоръ дери ши скрішъ къ пътъръндре тълтъ днъ къселе каре алъ фъктъ тай вътъръсъ ка попорълъ ачелоръ дери съ днъцънпкъе съв апъсареа трекутълъ. А репродъче пе ачей артіклі ар фі а скріе о къртічкъ; дечі фіе аїчі de ажъпсъ пътълъ а скътъ кътева пасаце din артіклълъ алъ doilea тітълъ: „Domnia Фанаріодълъ,“ каре съвъ ашее:

„Фанаріодълъ, бтені карі се прічепеа де minnre ла спекъле де авгъні ши карі ерашъ denprinsh din тетеи а фаче жа фърі ле-нічіт, алъ тревътъ фірште ка съ се ръпэзъ къ днъсъфлещіреа асъпра пръзі, каре лі с'аѣ датъ лоръ прнъ denymirea лоръ ла тронъріле din Прічіпіате. Къндъ връзълъ фанаріотъ пърчедеа din Кнополе спре а окна тронълъ domnie, адъчеса къ cine ши вън фелъ де тронъ, каре се конпънеа din четеле пріетілоръ ши фамиліа-рілоръ лі, ши гъверпареа лі пъ ера тай тълтъ декътъ о пъртаре де ръсбои днъ контра вістірілоръ дереи. Че е дрептъ, Порта пъ воіа а ле да лоръ къ тълтъ ачеле провіпшъ, ши се днъчерка де а пъстра челъ пъцінъ екілърълъ днътре патріте (тай біне а ле intriga ши а ле днътърътъ пе вънълъ асъпра челиорълалте, пентръка піюдатъ съ пъ поѣ фі а ла вънъ къважитъ), пентръкъ ачелеаш de вънъ веакъ днъкъче се вътъеа фіекаре днъпъ съпреміаціе; de ачеса сокотіндъ къ стръніи ши пъшълтени тревъе съ се днъпъ вън прнъ алдіи днъ фржъ, а ши хотърътъ, ка вънълъ постърі съ се окна пъ-маі de кътъръ пътълтени, фіндъ днъпъ къ постъріле de министръ ерашъ пъсграте пе сама фанаріодълъ ка прівілєціаці, ши фіндъкъ ачелеаш ера днъпърътъ къ рапгъръ ши тітълъ боіерештъ, de ачеса орі къндъ се скітъба днъні, веніа днътълоръ пої ши со днъ-целене къ тотъдеа вънълъ стръні, прнъ вътъръ ачбетъ боіеріте ве-нетікъ ера първреа днъ фолосъ Nътърълъ боіерілоръ венетіч а маі крескътъ ши прнъ ачеса, къ о леце поъ да лоръ дрептълъ, ка орі каре с'аѣ фі късътърітъ, ка вроо фемеіе пътълтени, съ се поѣ тътъодатъ реслътъра ши днътре боіеръ. Ачей стръні боіерідъ се сіліа апої а днътре че днъ лакъсъ пе боіеріи пътълтени; de ачеса еї тревъеа съ адъне къ оріче пресъ ла балъ ши днъкъ къ атътъ тай кържандъ ши маі тълдъ, къ кътъ жафъріле лоръ днъ-неа пътълъ по кътъ Domnul пътъа ста пе тронъ; еаръ апої шті-зътъ ера къ din ора днътре челиоръ ачеста първсісе Константінополеа, алте фамиліи de фанаріодъл іаѣ ши днътълъ тітъе кърселе, пеп-тръка ла о зі брекаре съ тілъ dea песте капъ ши съ се вънълъ атътъ днъ локълъ лі. Де ачеса domnul тай тотъдеа вънълъ пътълъ фанаріодъл пъ а фостъ алъ чева, декътъ о спекълъ къ тішельтатае сърчілоръ ши къ венітърълъ челиоръ авгъні.

Фіндъкъ Domnul авеа дрептълъ de а скътъ (a denpnre) пе архіереі ши пе егъменіи топъстірілоръ, ши фіндъкъ поѣ пъшідъ авеа днътълъ сътъе фортъ таръ ла днътреареа днъ de регътърія лоръ, de ачеса domnul тай тотъдеа вънълъ пътълъ днъпъ de ръсбои асъпра венітърълоръ вісерічештъ ши а капілоръ вісерічей.

Domnul фанаріодъл тай наине de а окна тронълъ, се лінгъ-шила да попоръ асекръндълъ къ днълъ ва вънълъ de грехътъ. Чи пътълъ Константінъ Маврокордатъ с'а днъчеркатъ а'ші дніп'е къваж-тълъ къ кътъе тай къратъ ши скопъріле ачелзіаш фесесеръ днъ адевъръ вънъ. Елъ а фостъ ачелъ domnul, кареле а тікшоратъ ровота (клака) ши а десфіндътъ ровіа църапілоръ. Ажъпъндъ елъ днъпъ а днътъа скътъре а са ла domnie днъ ап. 1744 вън-дъсе къ църапілъ а сілітъ пе боіері днъ dieta din 5. Авг. 1746 ка съ се днъвіе скътъла еліверареа църапілоръ; еаръ апої dieta Мол-довіи днъдемнатъ прнъ ачестъ ексептъ днъ 7. Апріле 1749 а декретатъ тотъ асепенеа леце. Чи Константінъ Маврокордатъ фіндъ скосъ de кътева орі din domnie, пъ а пътътъ рееші ка съші днъпъндъзъ тітъе пътърълъ сале шчл. (M. Futár.)

Челелалте евенімінте каре тай вътъръ пънъ днъ зілеле постре, съпътъкъсъte din історія челиоръ, пътълъ жафекареа лоръ днъ капълъ тай тълтора есте къ тълтъ алта.

Iashii, 5. Септемвр. в. „Gazeta de Moldavia“ пе днъпъръ-шештъ вътърълоръ:

„D. Хатманъ Фотіадес, реідентълъ політікъ ал Прічіпіатъ-діи Молдовеі пре лъпгъ Мп. Порть, алъ сосітъ іері съра днъ а пъстъръ капіталъ, веніндъ дела Кнополе.

— Днъпъ рапортърълъ венітъе ла департаментълъ din пътърълъ алецеріле челе поъ да пентръ градълъ алъ 4-ле, адекъ а пропріе-тариоръ тітъе алъ продъсъ вътърълъ реслътъ:

Алецеріле діп патеа пропріетарілоръ тітъе.

Ціпътъріле:

Iashii:	DD. Клъчеръ Константинъ Бъдъръ.
Дорохой:	„Піт. Георгіе Macian.
Ботошъній:	„Клъч. Стефанъ Волин.
Съчевава:	„Костакі Мордух.
Неамцъ:	„Ком. Вас. Захарія.
Романъ:	„Ворп. Костакі Хэрмъзакі.
Бакътъ:	„Снаг. Дим. Кракті.
Пътна:	„Піт. Кірілъ Чіокъл.
Текчічъ:	„Capd. Ionіцъ Хрісанті.
Галадій:	„Пост. Г. Върланъ.
Тътова:	„Medealічеръ Васіліе Некълав.
Ваславъ:	„Нобілъ К. Стърдза.
Фълчічъ:	„Слъчер. Н. Босіе.

— Корпораціїе капиталіе, днъ вътъръе діспозіцілоръ лгате de тіністірілъ de фінанще, днътъръпіндъсе іері днъ 4. Септ. днъ палатълъ твіпічіпілъ, днъ фіпца Есч. С. Д. Літ. N. Міло, тіністръ ачелзі департамент, алъ пъшітъ кътъръ алецереа шефълъ отаростілоръ de корпорації, ши днъ вънімітате алъ алесъ днъ астъ днъсъ-шите пе D. Пах. Іанкъ Негъръ.

— Стареа пъпшоілоръ прекътъ ши ачеса а вілоръ се днъ-фъдошълъ ла пої съв о прівіре тай пъціпілъ фаворавіль de кътъ а-чеса каре о аштептатъ днъ ано-тімпълъ трекътъ. Ліпса плюї ла епоха червътъ алъ днъпредекатъ десвъліреа са, вънълъ ши алтълъ din ачесте продъкте, воръ да вънъ кълесъ тай пъціпілъ тъпосъ декътъ днъ апълъ трекътъ, ъстаі ши ресонълъ пентръ каре къ тотъ лъп-чезіа комерцілъ de еспортадіе, предълъ ачесторъ чеraleе п'а скътътъ. —

— Температъра deodatъ фортъ алъ скъзътъ, днъпъ о тікъ плюае термометрълъ с'аѣ dewtinecъ іері de diminéцъ ла 6 grade резшівъръ. —

— Абечедарълъ пентръ шкоале днъчепътъбръ, компъсъ de D. професорълъ Ніонъ Бълъшесъ с'аѣ tіпърітъ а 4-a edigisne, ши біне легате къ пъпълъ, се афъ ла лібрърія Dn. D. Харітъ ла върта вісерічей католічеса днъ Іаші, ши ла ціпътърі, къ прецълъ de вънъ дозеgeчесъ.

Бъкрештъ. (Вътъръе офіцілъ деспре обіектълъ алецерілоръ.)

Арт. 4. Andatъ днъпъ еспірареа термінълъ пентръ рекла-щадії, търцінітъ ла 2. Селтъбръ, къртъріле воръ ла челе тай грабнічес тъсърі спре а esnedia ла фіекаре din съвкъртъріле лоръ ліста лътърітъ de кътре комітетълъ компетентъ, ши адеверітъ de джеслъ, а пропріетарілоръ дела 10 пънъ ла 99 фълчъ, прівітъре ла пласа ачей съвкъртърі, астфедъ ка ши съвкъртъріле съ поѣ да ла време днъкъпощіпълъріле тревъпічбосе пе ла сателе de тошнені.

Лп zіva de 13. Септъбръ тої пропріетарі de тоші дела 10 пънъ ла 99 фълчъ, днъскріші днъ лістеле електорале, потрівітъ арт. 3 din днъпър. Ферманъ, се воръ адъна ла pecidenca плъши, днъ къпрісълъ къріа се афъ пропріетъціле лоръ, спре аші алеце дінтръ джнші, прнъ тажорітатае гласърілоръ, чіпчі алегътърі de алъ дойлае градълъ каріи воръ мерце ла pecidenca жафесълъ, зnde зпіндъсе къ чеї de класа лоръ din челелалте плъши, съ алѣтъ din-тръ джнші ne depътатълъ класеі лоръ ла dibanъ.

Лп плъшиле зnde пропріетарі de тоші тітъ пъ ажъпце ла пътърълъ de чіпчі, чеї днъскріші днъ лістеле ачесторъ плъши се воръ адъна ла pecidenca къртърі къ алегътърі алеві днъ челе-лалте плъши спре а ла deadрептълъ пате ла алецереа депът-ълъ класеі лоръ ла dibanълъ ad хокъ.

Арт. 5. La 14. Септъбръ тої пропріетарі de тоші бот-іері ши фії de боіері, се воръ адъна ла pecidenca dіstrіktълъ зnde се афъ днъскріші спре а алеце дінтръ джнші 2 depътълъ de фіекаре dіstrіktъ, потрівітъ арт. 2 din днъпър. Ферманъ.

Арт. 6. La 15. Септъбръ, адънареа компъсъ de ачей кътъе чіпчі алегътърі de пласъ, алеві потрівітъ арт. 3 din днъпър. Фер-манъ, ши арт. 4 din ачестълъ офіцъ, ва алеце пе depътатълъ каре аре съ репресенте ачса класъ ла dibanълъ ad хокъ.

Арт. 7. Лп zіva de 16. Септъбръ, алегътърі обіштімелоръ пътърълъ, адънареа ла pecidenca къртърі, воръ алеце дінтръ джнші ne depътатълъ лоръ ла dibanълъ ad хокъ, днъпъ фортуле вътътате ла арт. 1 din ачестълъ офіцъ.

Арт. 8. La 17. Септ. се воръ алеце depътатії орашелоръ, потрівітъ арт. 5 алъ днъпър. Ферманъ.

Арт. 9. Пентръ алецеріле че алъ а се фаче днъ тітъе класеі атътъ а пропріетарілоръ боіері ши фії de боіері, кътъ ши а пропріетарілоръ тітъе а оръшапілоръ, се воръ пъзіи вътътоареле регълъ:

§ A. Лп zіва отърътъ пентръ алецеріле din фіекаре класъ, ла 10 бре diminéцъ къртърілоръ ши пентръ Бъкрештъ Ворпікълъ орашалъ ва фаче апълълъ тътъроръ персопелоръ днъскріе днъ лі-сть, ши ва констатата daka пътърълъ челиоръ че се афъ фацъ

